

lyckas inte genomföra analysen på ett trovärdigt och klargörande sätt. Det bristfälliga vetenskapliga hantverket blir inte bättre av en otydlig begreppsanvändning och osäker språkhantering.

Inger Lövkrona, Mölle

Simon Larsson: *Intelligensaristokrater och arkivmartyrer. Normerna för vetenskaplig skicklighet i svensk historieforskning 1900–1945*. Södertörn Doctoral Dissertations 44. Gidlunds förlag, Hedemora 2010. 339 s. ISBN 978-91-7844-802-9.

Vad är vetenskaplig skicklighet? Och hur mäter man den? Frågorna genomsyrar Simon Larssons avhandling *Intelligensaristokrater och arkivmartyrer*. I fokus står tillsättningar av professorer inom disciplinen historia under 1900-talets första hälft. I boken möter vi således historiker som Nils Ahnlund, Sture Bolin, Sam Clason, Nils Edén, Erland Hjärke, Erik Lönnroth och bröderna Curt och Lauritz Weibull.

Den empiriska undersökningen, som är kronologiskt upplagd, inleds i Uppsala i och med att Simon Johannes Boëthius hade utnämnts till professor skytteanus. Därmed lämnade Boëthius platsen som extra ordinarisprofessur i historia. Slutligen gick Nils Edén segrande ur befodringsstriden som följde. Larsson analyserar konkurrensen ingående, så även ytterligare nio ärenden vid högskolan i Göteborg och universiteten i Lund och Uppsala. Källmaterialet består huvudsakligen av sakkunnigutlåtanden men även besvärsskrifter, sektionsprotokoll och brev.

I merparten av de undersökta konkurrenserna rådde en stark oenighet, inte om vad som var vetenskaplig skicklighet utan om hierarkin mellan normerna. Kort sagt, hur ska man rangordna forskare som är specialiserade på olika områden? I takt med specialiseringen av historieämnet, betonar Larsson, kom forskarpersonligheten att spela en allt tydligare roll. I avhandlingen framträder två idealtyper, intelligensaristokraten och arkivmartyren. Problemhistorikerns, intelligensaristokraten, originalitet och kreativitet kontrasterades mot arkivmartyren som noggrann empiriker och kritisk specialist. ”Där den förre höjde sig över källorna var den senare begravd under dem”, som Larsson uttrycker det. Idealtyperna kompletterar varandra, spår av båda kan återfinnas i samma forskare. Istället för att som tidigare forskning betona skolbildningarna (Hjärneskolan och

Weibullskolan) nyttjar således Larsson fruktbart forskarpersonligheten som analytiskt instrument. Påpekas bör även att utpekandet av någons forskarpersonlighet samtidigt har drag av identifikation. Genom att framställa en annan forskare som tillhörande en högre kategori, betonar Larsson, gör man samtidigt själv anspråk på detsamma.

Hur såg då en ideal historiker ut? Larsson lyfter fram en tilltagande motsättning mellan specialistens empiriska källundersökningar och intelligensaristokraten förmåga, eller snarast potentiella förmåga, till vetenskapliga synteser. Om arkivmartyren närmast premierades vid seklets början menar Larsson att det motsatta gällde i slutet av undersökningsperioden, vilket i sin tur kan kopplas till förändringen av historieämnet. Disciplinens närmast holistiska identitet hade utmanats av specialiseringen. Förhoppningen ställdes till en ny och högre typ av historiker, en som kunde lyfta fram sammanhangen bakom källorna.

Skillnaderna mellan idealtyperna är särskilt tydlig i det sista befodringsärendet Larsson analyserar, nämligen Uppsalakonkurrensen åren 1941–1942. Som sökande framställs här Erik Lönnroth, framför allt av Curt Weibull, närmast som en ideal historiker. Lönnroth har främst arbetat med omtolkningar och centrala problem, han ger en helhetsbild av de behandlade problemen. Kreativiteten och koherensen lyfts fram. Till Lönnroth knyts närmast en profetia om historieämnets framtid; han framställs som en renodlad intelligensaristokrat.

Intelligensaristokrater och arkivmartyrer är inte en lättläst bok; tvärtom känns den bitvis väl tung. Personligen reagerar jag också stundtals på tonen i framställningen, t.ex. på den återkommande användningen av värderande uttryck för att karaktärisera äldre forskare och deras arbeten. Samtidigt utgör avhandlingen ett viktigt historiografiskt bidrag. Förutom att undersökningen ger ny empirisk kunskap är den också fylld av skarpsinniga analyser. Jag är övertygad om att det skulle vara fruktbart att nyttja forskarpersonligheter som analytiskt instrument också i undersökningar rörande andra tider och discipliner.

Fredrik Skott, Göteborg